

dr B. Ziobkowski
87-800 Włocławek

Włocławek
taj. naucz.

++
Banaszak Celina
Regina Milada

UK: 860/2217 Pom.

SPIS ZAWARTOŚCI TECZKI

Banaszak Celina
T-2: 860/2217 Pom.
Wrocławski taj. news

I/1. Relacja k. 1 s. 1-2

I/2. Dokumenty (sensu stricto) dotyczące osoby relatora —

I/3. Inne materiały dokumentacyjne dotyczące osoby relatora —

II. Materiały uzupełniające relację —

III/1 – Materiały dotyczące rodziny relatora —

III/2 – Materiały dotyczące ogólnie okresu sprzed 1939 r. —

III/3 – Materiały dotyczące ogólnie okresu okupacji (1939-1945) —

III/4 – Materiały dotyczące ogólnie okresu po 1945 r. —

III/5 – inne... —

IV. Korespondencja

V. Nazwiskowe karty informacyjne k. 1

VI. Fotografie kroskop. cz. 1/1

1/1. Pelaja - Banaszak Celima

1. D. Ziobkowski, biogram
Banaszak Celimy J. H., [W:]
Wrocławski słownik biograficzny,
pod red. Stanisława Kunikowskiego,
Wrocław 2005, t. III, s. 47-58,
ksrokp.

k. 1 s. 1-2

**BANASZAK z d. OSTROWSKA
CELINA REGINA MILADA**

(1903–1994), nauczycielka tajnego nauczania
we Włocławku.

Urodziła się 20 X 1903 r. w Myszkowicach w ówczesnym pow. tarnopolskim (obecnie Ukraina), w wielodzietnej rodzinie ziemiańskiej Włodzimierza Ostrowskiego, h. Leliwa, i Marii z d. Stopczyńskiej. Pierwsze nauki, tak jak rodzeństwo, pobierała w domu rodzinnym uczona przez guwernantki, m.in. języka francuskiego i niemieckiego. Szkołę powszechną i gimnazjum do czwartej klasy włącznie ukończyła w 1919 r. w Gimnazjum im. Wiktorii Niedziałkowskiej we Lwowie, a pozostałe cztery klasy w Gimnazjum Realnym ss. Urszulanek w tym mieście. W 1923 r., po otrzymaniu świadectwa dojrzałości, wstąpiła na Wydział Humanistyczny — filologię francuską Uniwersytetu Jana Kazimierza. W trakcie studiów, w 1928 r. odbyła sześciomiesięczną podróż do Francji, gdzie w Grenoble ukończyła kurs języka francuskiego dla cudzoziemców. 29 I 1930 r. uzyskała dyplom magistra filozofii z zakresu filologii francuskiej. W tym samym roku zamieszkała we Włocławku. 1 IX 1930 r. podjęła pracę w Gimnazjum Męskim im. ks. Jana Długosza w charakterze nauczycielki języka francuskiego i pracowała

tam do 1 IX 1939 r. Po odbyciu praktyki nauczycielskiej w tym gimnazjum zdała 18 V 1933 r. egzamin państwowy na nauczycielkę szkół średnich, uzyskując kwalifikacje zawodowe do nauczania języka francuskiego w szkołach średnich ogólnokształcących i seminariach nauczycielskich. W latach 1931–1933 w czasie wakacyjnych podróży do Francji zbierała materiały — pomoce naukowe (książki, zdjęcia i płyty) do gabinetu języka francuskiego w gimnazjum.

Przez cały okres II wojny światowej mieszkała we Włocławku. W 1940 r. przeprowadziła się (uprzedzając już zapadłą decyzję o wysiedleniu) z własnego domu przy ul. Paderewskiego 9 do mieszkania przy ul. Królewieckiej 11, którego właścicielem był volksdeutsch Oster.

W okresie wojny nie pracowała ze względu na małe dzieci. Cały czas wolny poświęciła na działalność konspiracyjną. Tajne nauczanie wraz z mężem Dominikiem Leonem Banaszakiem i nauczycielem Ignacym Duczmałem — zastępcą dyrektora Gimnazjum Męskiego im. ks. Jana Długosza rozpoczęła już we wrześniu 1939 r. (w zakresie gimnazjum). Po aresztowaniu 23 X 1939 r. I. Duczmala, dwa komplety po sześciu uczniów prowadziła tylko z mężem. Po przesiedleniu na ulicę Królewiecką 11, ze względów bezpieczeństwa (starsze dzieci i młodzież gimnazjalna oraz licealna) tajne nauczanie przybrało charakter lekcji indywidualnych — jednorazowo 1–2 uczniów. Wśród jej uczniów były osoby nie tylko z Włocławka, ale i z pobliskich miejscowości. Byli wśród nich m.in.: Maria Teresa Biesiada, Ignacy Gajewski i jego brat (i.n.) oraz Bretes (i.n.). W sumie nauką objęła w latach 1939–1945 ponad 30 uczniów, z tym, że okres nauki był bardzo różny i nie zależało często od niej, ale np. wysiedlenia polskich rodzin. Uczyla w zakresie gimnazjalnym i liceum wszystkich przedmiotów ogólnokształcących, w tym języka polskiego, historii, geografii, z wyjątkiem matematyki. Z tego przedmiotu uczyła tylko podstaw, odsyłając uczniów do osoby NN, z którą współpracowała. Już w 1940 r. nawiązała kontakt z innymi nauczycielkami i osobami, które przed wojną ukończyły lub pracowały w szkołach zakonnych, prowadzonych głównie przez Zgromadzenie Zakonne ss. Urszulanek, w tym: Marią Biesiadą, Elżbietą Rewolińską, Elżbietą Stanisławą Złotopolską i s. Stanisławą Piecuch z tego zgromadzenia, prowadzącą do 1939 r. 6-klasową szkołę podstawową przy Gimna-

*4 Włocławski słow. biograficzny, pod red.
Stanisława Kunikowskiego, Włocławek 2005, t. VI*

zjum i Liceum ss. Urszulanek we Włocławku. Współpraca dotyczyła zagadnień programowych oraz wymiany podręczników i lektur.

Sama miała podręczniki i lektury potrzebne do nauki we własnym ocalałym księgozbiorze, który uzupełniła wspólnie z mężem, wyszukując ukryte po piwnicach domów książki polskie, następnie stopniowo przenoszone przez nich i uczniów z kompletów do ich mieszkania.

Od 1942 r. rozpoczęła również nauczanie w zakresie szkoły powszechnej. Niewielki komplet 4–5 osobowy był zorganizowany po rozpoczęciu nauki przez jej syna Krzysztofa (po skończeniu wojny przyjęty był od razu do szóstej klasy szkoły podstawowej), ale już córkę wysłała na naukę do osoby NN uczącej w zakresie nauczania początkowego przy ul. Starodębskiej.

Okręgowa Komisja Weryfikacyjna orzeczeniem z dn. 11 XII 1947 r. (Nr 137/47) uznała jej okres pracy w tajnym nauczaniu we Włocławku od 1 VI 1940 r. do 20 I 1945 r.

Po wyzwoleniu została z dn. 1 V 1945 r. zatrudniona jako nauczycielka języka francuskiego w I Państwowym Liceum i Gimnazjum im. Ziemi Kujawskiej. Jednocześnie uczyła w niższym seminarium duchownym – Liceum im. Piusa X (zmuszona została w 1954 r. do rezygnacji z pracy w tej szkole) oraz w latach 1952–1956 w Państwowym Liceum Ogólnokształcącym dla Pracujących. W GiLZK (od 1949 LZK) pracowała w pełnym wymiarze godzin do przejścia na emeryturę 31 VIII 1967 r., a następnie jako nauczycielka kontraktowa, w niepełnym wymiarze godzin do 1 IX 1974 r.

Tak jak przed wojną zorganizowała w LZK gabinet do nauki języka francuskiego, a działalność społeczną prowadziła w ramach PCK — była opiekunką szkolnego koła tej organizacji. Nie należała do żadnej partii politycznej.

Za działalność w tajnym nauczaniu, społeczną i zawodową była odznaczona Medalem Komisji Edukacji Narodowej i odznaką „Za zasługi dla województwa włocławskiego”.

Celina R. Banaszak zmarła 14 VIII 1994 r. we Włocławku i pochowana została na cmentarzu komunalnym — Pińczata.

Dnia 9 VII 1933 r. zawarła związek małżeński z Dominikiem Leonem Banaszakiem — nauczycielem języka łacińskiego w Gimnazjum im. ks. Jana Długo-

sza we Włocławku. Mieli dwoje dzieci: syna Krzysztofa Marię Zenona (ur. 25 V 1934 — zm. 1 VII 1991), absolwenta prawa, ale pracującego w charakterze tłumacza w zakładach przemysłowych w Łodzi, oraz córkę Marię Elżbietę Ewę (ur. 21 IV 1937) po mężu Tatar, inżyniera, ogrodnika, absolwentkę Wyższej Szkoły Rolniczej w Poznaniu, pracującej i mieszkającej we Włocławku.

Arch. LZK, Akta pers., sygn. 7/3 (Banaszak D.), tamże, sygn. 7/4 (Banaszak R.); AZKO Wł., Akta osobowe, sygn. 78 (Banaszak R.); Materiały i dokumenty z arch. rodzinnego M.E. Tatar; Relacja R. i D. Banaszaków o udziale w tajnym nauczaniu (odpis w zbiorach autora); Bromirska M.T. — relacje (w zbiorach autora); — Cybulski A., *Narodziny szkoły średniej we Włocławku*, „Życ. Włocł.” z 19 II 1970 r., nr 8, s. 3, 11; Gruszczyńska M. i inni, *Regina Banaszak*, „Alma Mater”, Jednodniówka VIII Zjazdu Wychowanków GZK i LZK, Włocławek 4–5 X 1997, s. 3–4; Ziółkowski B., *Spoleczeństwo Kujaw Wschodnich wobec polityki okupanta w latach 1939–1945*, [w:] *Spoleczeństwo pomorskie w latach okupacji niemieckiej 1939–1945*, pod. red. K. Minczykowskiej i J. Szilinga, Toruń 2004, s. 164; tenże, *Walka o polską oświatę i kulturę na Kujawach wschodnich i w ziemi dobrzyńskiej w latach 1939–1945* — część 1, *Włocławek*, „Zap. Kuj.-Dobrz.” 2004, t. 19, s. 18, 23–24; tenże, *Kobiety w tajnym nauczaniu w Inspektoracie Włocławek*, [w:] *Materiały z 15 sesji popularno-naukowej Fundacji „AiMPAKoWSP” w dn. 5 XI 2005 r. w Toruniu*, pod. red. B. Chrząnowskiego, K. Minczykowskiej, Toruń 2006 (w przygotowaniu).

Bogdan Ziółkowski

T: K: 860/22 17 Pom. Wto 22vek

Banassak Celine
V. Marty informacyjne
k. 1

ELŻBIETY ZAWACZAJE

Damaszaki Regime

Włodawek 1
taj. news.

Zamieszanie w prowadzenie
tajnego newsa.

zob. B. Ziobkowski, Walle o polskie
omniate i kulture... [w:] Zapiski
Kujawsko-Dobrzyńskie, t. 13, Włodaw-
wek 2004, s. 12...

9/8. III, '05

Banaszak Celina

